

Bildning

Panelamtal med utgångspunkt från boken med samma namn i ABF-huset 8 februari 2011. Deltagare: Anders Bjurman, Per Sundgren, Åsa Linderborg och Björn Wiman. Samtalsledare Göran Eriksson.

Daidalos förlag har nyligen utgivit en spännande antologi ”Bildning”, redaktörer Anders Bjurman och Per Sundgren, båda idéhistoriker och verksamma vid Södertörn Högskola. Det är en svensk bildningshistoria som uppenbaras i bokens 24 texter, från Esaias Tegnér till Sven-Eric Liedman.

Redaktörerna inledde en givande diskussion med Aftonbladets respektive Dagens Nyheters kulturchef, Åsa Linderborg och Björn Wiman under Göran Erikssons ledning.

Anders Bjurman berättade om hur bildningstraditionen vann insteg i Sverige och växte sig stark. Det moderna bildningsbegreppet i vårt land är framför allt avhängigt händelseförloppet i Tyskland där det moderna universitetet blev en realitet i och med att man vid sidan av undervisning och trading av gammalt tankegods också fick uppgiften att utveckla kunskap. Bildning är alltså ett begrepp som markerar att man aktivt erövrar kunskap, inte bara inhämtar och införlivar redan existerande världsbilder.

Anders Bjurman påvisade att vi naturligtvis också fick impulser från andra intellektuella stormakter i Europa, Frankrike och England, särskilt efter franska revolutionen men också tidigare. Inte minst Gustav III själv var en framstående förespråkare för den franska kultursynen.

Per Sundgren tog vid och han gjorde det dramatiskt. ”Så steg August Palm i land på svensk botten”. Per Sundgren utvecklade sin syn på bildningsbegreppets utveckling sedan det blivit ett viktigt tema för den framväxande arbetarklassen. Nu gällde det inte bara att erövra politisk makt utan också kulturell mark. Därmed uppstod också bildningsbegreppet som ett kontroversiellt tema. Skulle arbetarklassens bildning bestå i att man införlivade borgarklassens bildningsideal eller skulle man utveckla en egen syn på bildningen, knuten till de arbetande människornas erfarenheter? Litteraturen skulle vara ”nyttig”, att vara/bli bildad innebar *inte* att sträva mot högre eteriska höjder (där längst upp fanns Goethe och Shakespeare).

Per Sundgren hänvisade till en underbar beskrivning av Ragnar Thoursie, när han i sin självbiografi berättar om hur han förmådde sin far att läsa en skönlitterär text. Fadern var lokförare, starkt förankrad i arbetarrörelsen men också i Jehovas vittnen. Han blev fångad av boken ända tills han förstod att det han läste var sprunget ur författarens fantasi. Full av avsmak lade han ifrån sig boken: ”Det här är ju påhittat. De där uppe skall inte komma och uppfostra mig!”

Kampen mellan bildningsidealen är ständigt pågående – även i vårt samhälle där gränsdragningarna mellan olika samhällsklasser är mer diffusa än tidigare. Diskussionen för ett par år sedan om att man skulle välja ut de skönlitterära texter ”som alla borde läsa” är ett exempel på detta. Vilket urval av texter? Vilken elit skulle få privilegiet att sammanställa denna kanon? Svenska Akademien?

Åsa Linderborg apostroferade kärleksfullt Olof Palmes bildningsideal som ett mänskligt växande i samspel. Han såg Sverige som en studiecirkel. Det var inte länge sedan, men nu är – hävdade Åsa Linderborg – folkbildningen på dekis. Hon hänvisade till ett av antologins sista kapitel, skrivet av professorn i pedagogik i Uppsala, Donald Broady. När hon läste hans text erfor hon en ”fruktansvärd tomhetskänsla”. Texten gör tydligt hur bildningsambitionen är på väg bort från skolan och där den officiella retoriken är att man skall lära sig det nyttiga, betygsätta kunskaperna och exkludera dem som inte presterar. Det var smärtsamt att läsa denna text från mitten av 80-talet och samtidigt erinra sig att situationen allt mer försämras, sade hon.

Även Björn Wiman beskrev i flera inlägg mycket värtaligt underskottet på bildning i vårt land – när svenska affärsmän träffar kollegor från Frankrike och Europa sitter de hjälplösa om samtalen avlägsnar sig från köp- och säljdiskursen.

Åsa Linderborg invände att detta är ett fint exempel på att man måste se fenomenet bildning i sitt sociala sammanhang. Om det är som Björn W säger så är det ett gott exempel på den sociala rörligheten i vårt land. Många av de där affärsmännen kommer från uppväxtmiljöer där man saknar en bildningstradition.

Efter ett inlägg från en åhörare kommenterade Björn Wiman bildning som motstånd. I vårt samhälle är just bildningens begränsade – eller obefintliga – nytta själva motståndet.

Efter hemkomsten började jag läsa den antologi som varit kvällens tema. Boken rekommenderas varmt.

Bengt Börjeson